

Семенко Михайль Васильович

Життєпис

Михайль Семенко

(31 грудня 1892 — 23 жовтня 1937)

Творець і незмінний лідер українського футуризму від його початку (1913) до поліційного знищення Москвою (1934). Народився 31 грудня 1892 року в селі Кибинці Миргородського повіту на Полтавщині. Вчився в реальній школі і три роки в Петербурзькому психоневрологічному інституті. Перша світова війна перебила освіту; 1914 він виїхав до Америки, але застряг у Владивостоці, проживши в ньому і його околицях три роки. 1916 — 1922 був членом комуністичної партії; вийшов із партії, оставшись безпартійним. Як тільки почалась революція, Семенко одразу вертається до Києва, де стає впертим, енергійним ватажком "футуристичної революції" в українській літературі.

Писати почав рано; перший друкований твір його появився в журналі Українська хата. В 1913 вже вийшла перша збірка його поезій Прелюд, а 1914 — дві наступні його книжки Дерзання та Кверофутуризм. В цих збірках він раз і назавше родиться й оформлюється футуристом, що заповзявся зруйнувати дотеперішню лінію розвитку української лірики й мистецтва, вводячи замість традиційних сільських — урбаністичні мотиви, замість замріяної особистої лірики — голосну маніфестацію нервової душі, що демонструє себе голосно і публічно в шумі каварень і вулиць, відкидаючи мелос та розмірений такт і оперуючи дисонансами та верлібром, зводячи в царину поетичного всю прозу щоденности. Становище "білої ворони" не пригноблює його, навпаки, надає йому більше зухвалости і бажання епатувати всіх і вся. В умовах революційного Києва Семенко з шумом і реклямою організує футуристичний рух в літературі і мистецтві. Виявами його є: два числа Універсального журналу (Київ, 1918); Флямінго за участю першорядного модерного маляра Анатолія Петрицького (1919); Альманах трьох за підписом О. Слісаренка, М. Любченка, М. Семенка (Київ, 1920); одно-єдине число Катафалк искусства. Ежедневный журнал панфутуристов-деструкторов (Київ, 1922), одно число Семафор у майбутнє. Апарат панфутуристів (Київ, 1922); Жовтневий збірник панфутуристів (Київ, в-во "Гольфштром", 1923); Гольфштром. Збірник І. Літсектор АСКК (Харків, ДВУ, 1925), що був органом Семенкової організації "Асоціація Комуністичної Культури"; Зустріч на перехресній станції. Розмова трьох (Київ, в-во "Бумеранг", 1927). Проте найбільшим організаційним і періодичним витвором Семенка була група і місячний журнал Нова генерація (Харків, 1927 — 1931) — добре редагований і мистецьки оформлюваний в західньомодерністичному стилі, з цікавими формальними шуканнями в поезії і прозі (репортаж), але і з величезною дозою поверхового прожектерства, безвартісного жонгливання деструкцією і претенсією на гегемонію в літературі як творця "ленінізму в культурі". Перехід до претенсій політичних в дусі офіційної ідеології знаменував мистецьку невдачу Семенкового

футуризму, який при більшій незалежності від Москви української культури і швидших темпах позитивного модерного розвитку України міг би був відограти куди більшу і справді модернізаторську роль. Роздратований тим, що ця історична роль припала фактично таким групам, як ВАПЛІТЕ, неокласики чи група "Ланка", — Семенко скерував свою енергію на політичну дискредитацію тих груп в очах Москви. Од Семенка відходять такі видатні письменники, як Слісаренко, Бажан, а фактично і Олекса Влизько — всі вони переходять до ВАПЛІТЕ чи, як Влизько, друкуються в її органах. Сам Семенко падає жертвою (одної із найцікавіших в історії літератури) містифікації Едварда Стріхи (Костя Буревія), який зумів роками друкувати в Семенковій Новій Генералії зухвалі і вбивчі пародії на Семенка й футуризм.

Семенко як поет був не в міру плодотворний. З 1918 по 1931 рік він випустив одна за одною коло двадцяти книг, в тому числі й два підсумкові видання їх: Кобзар (повний збірник поетичних творів в одному томі, 1910 — 1922), Київ, в-во "Гольфштрим", 1924, 654 с. і Повна збірка творів (у трьох томах), Харків, 1930 — 1931. Плуг Семенкової поетичної творчості, не взявши солідно відповідної своїм силам глибини, пішов скакати у всіх напрямках літературного поля, dokonуючи раз потрібне зривання віками злежалої цілини, а іншим разом переорюючи найдосконаліше культивовані нові посіви. Якби була змога зібрати всю його поетичну творчість, то з неї можна б одсіяти книжку поезій свіжої думки і почуття, прегарних зразків модерної урбаністичної лірики, нових звукових асоціацій, строфічних новобудов, оновленої метафори.

За європеїзацію української поезії, за вплив на талановиту молодь, за незнищимий в ньому дух вільної богемії, нарешті, за намагання дати свою власну інтерпретацію "ленінізму в культурі" — Семенко при всій своїй вірності режимові на всіх його заворотах був знищений тим режимом. Після розстрілу Олекси Влизька московським виїзним судом в грудні 1934 року незабаром був арештований і Семенко. Всі зв'язані з його іменем видання були вилучені з ужитку, а сам невгомний ватажок українського футуризму ще в zenіті свого життя зник назавжди на Соловецькому "острові смерті".

Юрій ЛАВРІНЕНКО

Українське слово. — Т. 2. — К., 1994.